

Rozdział VIII

Zagadnienie kosztów niezbędnych do celowego prowadzenia egzekucji i ich ustalanie przez komorników sądowych

The issue of costs necessary for intentional execution and their determination by court bailiffs

Abstract: The article discusses the issue of determining enforcement costs by a court bailiff according to current and current regulations. The rules for determining the execution fee have been clarified.

Keywords: court bailiff, enforcement costs

Streszczenie: W artykule omówiono zagadnienie ustalania kosztów egzekucyjnych przez komornika sądowego wg dotychczasowych i aktualnych przepisów. Wyjaśniono zasady ustalania opłaty egzekucyjnej.

Słowa klucze: komornik sądowy, koszty egzekucji

1. Uwagi wstępne

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji¹, do dnia wejścia w życie nowej ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych², stanowiła podstawowy akt prawny regulujący status ustrojowy komornika sądowego oraz samorządu komorniczego, organizację kancelarii komorniczej, prawa i obowiązki samego komornika, ale także asesorów i aplikantów komorniczych, zasady odpowiedzialności odszkodowawczej, dyscyplinarnej, finansowanie działalności egzekucyjnej komornika i jego dochód³. Przedmiotowa ustawa o komornikach sądowych i egzekucji

¹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 790 ze zm.), dalej jako u.k.s.e.

² Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o Komornikach sądowych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 771 ze zm.).

³ A. Durda, Przedmowa, [w:] *eadem*, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2006.

wprowadziła system wynagradzania komorników, obejmujący zasadnicze wynagrodzenie miesięczne (art. 61 ust. 1 w ówczesnym brzmieniu), w wysokości kwoty bazowej ustalonej corocznie w ustawie budżetowej, i wynagrodzenie prowizyjne (art. 61 ust. 2 i art. 62 ust. 1 i 2 w ówczesnym brzmieniu), pobierane przez komornika ze ściągniętych w danym miesiącu opłat egzekucyjnych (pomniejszonych o kwoty wymienione w art. 62 ust. 1 *in fine*). Początkowo przy egzekucji świadczeń pieniężnych obowiązywała opłata stosunkowa, wynosząca 21% wartości egzekwowanego świadczenia, jednak nie mniej niż 1/10 i nie więcej niż trzydziestokrotność prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej (art. 49 w brzmieniu pierwotnym). Warunkiem wszczęcia egzekucji świadczeń pieniężnych było przy tym uiszczenie przez wierzyciela części opłaty stosunkowej w wysokości 7% wartości egzekwowanego roszczenia (nie więcej jednak niż 1/3 całej opłaty), a obowiązek ten dotyczył wszystkich wierzycieli, w tym Skarbu Państwa oraz gmin. Zgodnie z pierwotnym brzmieniem art. 45 ust. 4 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji nieuiszczenie opłaty w terminie powodowało zwrot wniosku lub polecenia. Tym samym przed wejściem w życie noweli z 2001 r. wierzyciel ponosił w istocie konsekwencje finansowe przedsięwziętych działań, jak również znaczną część ryzyka bezskuteczności egzekucji.

W wyniku nowelizacji przedmiotowej ustawy w 2001 r.⁴ ustawodawca oszczędził od pracowniczego charakteru stosunku łączącego komornika z prezesem sądu rejonowego i nadał komornikom status zbliżony do tzw. przedstawicieli wolnych zawodów, nie pozabawiając ich jednak przymiotów funkcjonariuszy publicznych. W dodanym art. 3a ustawy o komornikach sądowych i egzekucji określił jednak, że komornik – mimo iż nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy Prawo działalności gospodarczej – wykonuje czynności egzekucyjne na własny rachunek. Takie unormowanie umożliwiło uwzględnienie potrzeb obrotu prawnego przy tworzeniu nowych kancelarii komorniczych, bez względu na możliwości finansowe państwa, miało też doprowadzić do zwiększenia konkurencyjności, a co za tym idzie – efektywności egzekucji sądowej. Zmiana statusu komorników spowodowała rezygnację z wynagrodzenia zasadniczego, ponadto zmniejszenie wysokości opłaty stosunkowej do 15% wartości egzekwowanego świadczenia. Zasadą stał się też brak obowiązku uiszczania części opłaty stosunkowej przez wierzyciela, a całość tej opłaty komornik pobierał za dokonaną egzekucję od dłużnika. Koszty egzekucyjne w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przez komornika ustalone były od egzekwowanego roszczenia.

⁴ Ustawa z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw Dz. U. Nr 130, poz. 1452.

2. Ustalenie kosztów postępowania egzekucyjnego

W doktrynie nie budzi wątpliwości, że wszczęcie egzekucji następuje w chwili, w której organ egzekucyjny podejmuje pierwszą czynność egzekucyjną, którą jest zazwyczaj zajęcie⁵, a wszczęcie postępowania egzekucyjnego następuje wskutek złożenia skutecznie przez wierzycieli wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Przepisy k.p.c. nie wymagają, aby organ egzekucyjny wydawał formalną decyzję „o wszczęciu egzekucji”, lecz zobowiązują jedynie do powiadomienia dłużnika, że egzekucja została wszczęta (art. 805 § 1 k.p.c.)⁶.

Data wszczęcia postępowania egzekucyjnego ma istotne znaczenie dla sposobu i reguł wyliczania kosztów postępowania egzekucyjnego, gdyż te były wielokrotnie zmieniane.

Zakończenie postępowania egzekucyjnego przez komornika wymaga wydania przez komornika postanowienia o kosztach tego postępowania⁷. Takie postanowienie może być zaskarżone skargą do sądu na czynności komornika (art. 767 k.p.c.); jeśli nie zostanie skutecznie zaskarżone, to oznacza, że strony postępowania egzekucyjnego (tj. wierzyciele egzekwujący oraz dłużnik) nie kwestionowali prawidłowości ustalonych przez komornika kosztów niezbędnych do celowego prowadzenia egzekucji. Brak zaskarżenia orzeczenia stanowi formę aprobaty dla rozstrzygnięcia i wiąże się z zapewnieniem stabilizacji prawnej, a jednocześnie pozwala na kontynuowanie postępowania egzekucyjnego przez komornika, któremu sprawa została przekazana do dalszego prowadzenia.

Na postanowienie sądu rozpoznającego skargę służy zażalenie. Zażalenie na postanowienie o kosztach postępowania egzekucyjnego przysługuje również komornikowi (art. 770 *in fine* k.p.c.), jeżeli w wyniku uwzględnienia skargi na jego czynności sąd koryguje wydane przez komornika postanowienie o ustaleniu kosztów egzekucji. Wynika to z tego, że takie orzeczenie odnosi się także do jego sfery prawnej.

Elementami składającymi się na koszty postępowania egzekucyjnego są: opłaty egzekucyjne oraz wydatki gotówkowe. Przepisy ustawy o komornikach sądowych i egzekucji nie zawierały określenia pojęcia opłaty egzekucyjnej, a jedynie stanowiły, iż należy ją pobrać za prowadzenie egzekucji oraz za inne czynności wymienione

⁵ H. Mądrzak, *Czynności egzekucyjne (analiza pojęcia)*, „Problemy Egzekucji Sądowej” 1994, Nr 8, s. 110; K. Korzan, *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986, s. 107; A. Józefowicz, *Czynności procesowe organu egzekucyjnego przed wszczęciem egzekucji*, „Nowe Prawo” 1963, s. 1100. Odmiennie: R. Kowalkowski, *Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych*, Sopot 1995, s. 209 i n.

⁶ Z. Merchel, *Koszty egzekucji komorniczej po nowelizacji ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz KPC*, „Monitor Prawniczy” 2005, Nr 4.

⁷ *Ibidem*.

w ustawie, np. za zabezpieczenie (art. 45 ust. 3 i 5 u.k.s.e.). Tylko w tak określonym zakresie komornik miał możliwość pobrania opłaty. A zatem jeśli działania komornika nie wiązały się z prowadzeniem egzekucji lub czynnościami, za które przewidziano dodatkowo opłatę, komornik nie był uprawniony do pobrania opłaty egzekucyjnej⁸. Stosownie do przepisu art. 45 ust. 5 u.k.s.e. po nowelizacji z 2001 r. komornik mógł, przed wszczęciem egzekucji „środków” pieniężnych, wezwać wierzyciela do wpłacenia części opłaty stosunkowej w wysokości 15% najniższego wynagrodzenia przy wartości egzekwowanego świadczenia do 10 000 zł i 25% najniższego wynagrodzenia, kiedy wartość egzekwowanego świadczenia przekraczała kwotę 10 000 zł (art. 45 ust. 5 u.k.s.e.). Przepis art. 44 u.k.s.e. określał rodzaj pobieranych opłat stanowiąc, że w egzekucji świadczeń pieniężnych opłaty są stosunkowe (ust. 1), natomiast w sprawach o egzekucję świadczeń niepieniężnych lub za czynności nieegzekucyjne, do których wykonywania komornik jest upoważniony z mocy omawianej ustawy oraz innych przepisów komornik pobierał opłaty stałe (ust. 3). Pobrane i wyegzekwowane opłaty miały służyć przede wszystkim na pokrycie całokształtu kosztów działalności egzekucyjnej w typowych sprawach⁹. Przepis art. 45 ust. 2 u.k.s.e. stanowił, że komornik pobierał od dłużnika opłatę stosunkową za dokonaną egzekucję świadczeń pieniężnych. Przedmiotowy przepis określał jedynie zasadę, która ze stron postępowania powinna ponieść opłatę egzekucyjną. Natomiast wysokość opłaty stosunkowej w egzekucji regulowały dalsze przepisy – art. 45 ust. 3-4 i art. 49 u.k.s.e.

Przepis art. 49 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, który był nowelizowany aż 27 razy, regulował wysokość opłaty stosunkowej pobieranej przez komornika w egzekucji świadczeń pieniężnych. Opłata ta ściągana była zasadniczo od dłużnika, z wyjątkiem sytuacji określonej w art. 49 ust. 4, kiedy uiszcza ją wierzyciel. Zgodnie z przepisem art. 49 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych – w brzmieniu obowiązującym w dacie wszczęcia postępowania egzekucyjnego tj. w dniu 28 czerwca 2004 r. – „Cała opłata stosunkowa wynosi 15% wartości **egzekwowanego** świadczenia, jednak nie może być niższa niż 1/10 i wyższa niż trzydziestokrotna wysokość prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej, zwanego dalej «prognozowanym przeciętnym wynagrodzeniem». Opłatę tę komornik pobiera również w przypadku umorzenia postępowania na wniosek wierzyciela złożony przed upływem roku od dnia otrzymania wniosku o wszczęcie egzekucji; w tym celu komornik wyda postanowienie, w którym wezwie dłużnika do uiszczenia należności z tytułu opłat w terminie 14 dni od dnia

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*.

doręczenia postanowienia. Postanowienie po uprawomocnieniu podlega wykonaniu w drodze egzekucji bez zaopatrywania w klauzulę wykonalności”.

Powyższy przepis ww. treści obowiązywał od 31 grudnia 2001 r. (na mocy art. 1 pkt 12 ustawy z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw¹⁰ do dnia 12 listopada 2004., kiedy został zmieniony na mocy art. 1 pkt 19 ustawy z dnia z dnia 24 września 2004 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego¹¹. Istotne znaczenie ma regulacja zawarta w art. 7 ww. ustawy nowelizującej, że w **sprawach egzekucyjnych oraz w sprawach o dokonanie zabezpieczenia, wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe**.

Dalsze nowelizacje przepisu art. 49 ust. 1 ww. ustawy również nie będą miały znaczenia ani wpływu na reguły związane z ustaleniem opłaty egzekucyjnej, gdyż zachowywały regułę związaną z ciągłością prowadzonego postępowania egzekucyjnego. W związku z tym, że jeśli postępowanie egzekucyjne zostało wszczęte przed wejściem w życie powyższej nowelizacji, to zastosowanie znajdą zasady obliczania opłaty egzekucyjnej według regulacji wówczas obowiązujących. Podkreślić należy, że jedynie pozytywny przepis ustawy mógłby zmienić powyższą regułę. Niemniej celem wyjaśnienia warto przytoczyć treść znowelizowanego przepisu art. 49 ust. 1 na mocy ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw¹². W wyniku tej nowelizacji dokonano istotnej zmiany treści przepisu art. 49 ust. 1, który otrzymał brzmienie następujące: „W sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych komornik pobiera od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 15% wartości **wyegzekwowanego** świadczenia, jednak nie niższej niż 1/10 i nie wyższej niż trzydziestokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Jednakże w przypadku wyegzekwowania świadczenia wskutek skierowania egzekucji do wierzytelności z rachunku bankowego lub wynagrodzenia za pracę komornik pobiera od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 8% wartości wyegzekwowanego świadczenia, jednak nie niższej niż 1/10 i nie wyższej niż dziesięciokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. W obu przypadkach komornik ściąga opłatę od dłużnika proporcjonalnie do wysokości wyegzekwowanych kwot”.

¹⁰ Ustawa z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2001 r. Nr 130, poz. 1452).

¹¹ Ustawa z dnia z dnia 24 września 2004 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2004 r. Nr 236, poz. 2356).

¹² Ustawa z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2007 r. Nr 112, poz. 769).

Jak z powyższej regulacji wynika, zmieniła się wówczas zasada związana z ustalaniem wysokości opłaty egzekucyjnej w danej sprawie, gdyż podstawą jej wyliczenia była, nie jak dotychczas wartość **egzekwowanego roszczenia**, lecz **wyegzekwowanego**. **Powyższa nowelizacja nie objęła jednak zasad rozliczania spraw wszczętych przed wejściem w życie nowelizacji**. Stosownie bowiem do art. 5 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw – koszty w sprawach egzekucyjnych wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy rozlicza się do dnia zakończenia tych spraw według przepisów dotychczasowych.

Jak zasadnie zostało dostrzeżone w nauce prawa, „Z uwagi na powyższe rozwiązania intertemporalne w odniesieniu do zagadnienia kosztów postępowań egzekucyjnych i postępowań o dokonanie zabezpieczenia funkcjonować będzie w istocie kilka porządków prawnych, ukształtowanych regulacjami wymienionych ustaw z dnia 18 września 2001 r., z dnia 24 września 2004 r. i w końcu noweli z dnia 24 maja 2007 r.”¹³.

Stanowisko w zakresie obowiązków stosowania dotychczasowych przepisów do spraw wszczętych przed wejściem w życie znowelizowanej treści przepisu art. 49 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji wyraził również Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 11 maja 2005 r., w sprawie III CZP 27/05¹⁴. **W sprawach egzekucyjnych oraz w sprawach o dokonanie zabezpieczenia, wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe. A więc o tym, jakie przepisy trzeba stosować, decydować będzie moment, w którym nastąpiło wszczęcie postępowania egzekucyjnego w sprawie, zainicjowane wnioskiem wierzyciela lub żądaniem jej przeprowadzenia pochodzącym od uprawnionego organu.**

Mając powyższe na uwadze, komornik sądowy w związku z przekazaniem prowadzonej sprawy zobligowany jest wydać postanowienie, w którym ustalone zostały koszty dotychczas prowadzonego postępowania egzekucyjnego.

3. Dopuszczalność ustalania opłaty stosunkowej od wartości egzekwowanego roszczenia

W związku z dokonanymi zmianami strony postępowania egzekucyjnego niejednokrotnie zapominają o regule związanej ze stosowaniem dotychczasowych regulacji prawnych, a zwłaszcza przepisu art. 49 ust. 1 u.k.s.e., zgodnie z którym „Cała opłata stosunkowa wynosi 15% wartości **egzekwowanego** świadczenia, jednak nie może być

¹³ J. Gołaczyński (red.), *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, Warszawa 2008, LEX, Rozdział II. *Koszty postępowania egzekucyjnego*, 4. *Regulacje intertemporalne*.

¹⁴ Uchwała SN z dnia 11 maja 2005 r., III CZP 27/05, OSNC z 2006, nr 4, s. 59.

niższa niż 1/10 i wyższa niż trzydziestokrotna wysokość prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej, zwanego dalej «prognozowanym przeciętnym wynagrodzeniem». Opłatę tę komornik pobiera również w przypadku umorzenia postępowania na wniosek wierzyciela złożony przed upływem roku od dnia otrzymania wniosku o wszczęcie egzekucji; w tym celu komornik wyda postanowienie, w którym wezwie dłużnika do uiszczenia należności z tytułu opłat w terminie 14 dni od dnia doręczenia postanowienia. Postanowienie po uprawomocnieniu podlega wykonaniu w drodze egzekucji bez zaopatrywania w klauzulę wykonalności”.

Zgodność z Konstytucją RP art. 49 zd. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji potwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 16 maja 2005 r. stwierdzając: „1. Art. 49 zd. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 133, poz. 882, z 1999 r. Nr 110, poz. 1255, z 2000 r. Nr 48, poz. 554, z 2001 r. Nr 98, poz. 1069 i 1070 i Nr 130, poz. 1452, z 2003 r. Nr 41, poz. 361 i Nr 124, poz. 1152 oraz z 2004 r. Nr 173, poz. 1808 i Nr 202, poz. 2067), w brzmieniu obowiązującym do wejścia w życie ustawy z dnia 24 września 2004 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 236, poz. 2356), **jest zgodny** z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”¹⁵. W uzasadnieniu cytowanego ww. wyroku Trybunał Konstytucyjny zauważył, że wprawdzie „w myśl art. 45 ust. 2 ustawy komorniczej opłata stosunkowa jest ściśle zależna od wartości realnie wyegzekwowanego roszczenia, jednocześnie jednak – na podstawie art. 49 tej ustawy – **może ona zostać pobrana nawet gdy komornik nie dokonał skutecznej egzekucji** (przepis ten wiąże bowiem opłatę stosunkową ze świadczeniem «egzekwowanym», ale niekoniecznie «wyegzekwowanym»). Znaczy to, że w pewnych okolicznościach opłata stosunkowa nie stanowi swobodnego «wynagrodzenia» za trud włożony przez komornika w odzyskanie konkretnej wierzytelności, lecz staje się swoistą premią, należną komornikowi nawet w przypadku jego bezczynności związanej z wnioskiem wierzyciela o umorzenie postępowania egzekucyjnego”.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2003 r., III CZP 57/03¹⁶ stwierdzono, że między uregulowaniami zawartymi w art. 45 ust. 2 i art. 49 zdanie pierwsze u.k.s.e. istnieje wyraźna sprzeczność, ponieważ w art. 45 ust. 2 opłata jest limitowana wysokością „wyegzekwowanego świadczenia”, natomiast w art. 49 upoważniono komornika do pobrania całej opłaty także wtedy, gdy **nie wyegzekwował** nawet części należności przed umorzeniem egzekucji. Co istotne, wówczas jedynie art. 45 ust. 5 i 7 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji został uznany przez Trybunał

¹⁵ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 maja 2005 r., P 6/04, OTK-A 2005/5/50.

¹⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2003 r., III CZP 57/03, „Prokuratura i Prawo” 2004, Nr 4, poz. 34.

Konstytucyjny za niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a ust. 5 ponadto z art. 45 ust. 1 Konstytucji¹⁷.

Trybunał Konstytucyjny zajął się oceną zgodności z Konstytucją powyższej regulacji art. 49 ust. 1 u.k.s.e., ale zdanie pierwsze w zakresie, w jakim przewiduje pobranie od kwot wpłaconych przez dłużnika bezpośrednio komornikowi opłaty stosunkowej w wysokości 15% wartości wyegzekwowanego świadczenia, jednak nie niższej niż 1/10 i nie wyższej niż trzydziestokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, utraciło moc dopiero z dniem 7 lipca 2017 r. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 czerwca 2017 r. sygn. akt P 63/14¹⁸.

W związku z powyższym przed tą datą (a więc przed 7 lipca 2017 r., tj. utratą mocy art. 49 ust. 1 zdanie pierwsze u.k.s.e., na mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 czerwca 2017 r. sygn. akt P 63/14) **postanowienie wydane przez komornika sądowego na podstawie art. 49 ust. 1 u.k.s.e. należy uznać za zgodne z prawem i nie można stosować w tym zakresie wykładni celowościowej, gdyż komornik ma obowiązek pobierać opłatę w wysokości określonej ustawą o komornikach sądowych i egzekucji.**

Na tle wcześniej poczynionych uwag podkreślić należy, że podstawą każdego systemu norm prawnych jest fikcja prawna racjonalności prawodawcy¹⁹. Powołana fikcja prawna nakazuje założyć, że wszelkie działania prawodawcy są efektem dogłębnego rozważenia problemu i dojrzałej decyzji znajdującej racjonalne uzasadnienie. Wynika więc stąd, że stanowione prawo cechuje się założonym z góry racjonalizmem, a założenie to pozwala wymagać od wszystkich obywateli respektowania tego prawa i jego stosowania. W związku z tym nie można wbrew treści dyspozycji przepisów przejściowych nowelizujących przepisy art. 49 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych wyprowadzać niezgodnych w wolę ustawodawcy wniosków, że do ustalenia wysokości opłaty komorniczej należałoby stosować przepisy obowiązujące w 2012 r., a nie w 2004 r. Stanowisko takie pozostawałoby w sprzeczności z treścią obowiązujących przepisów prawa.

W związku z powyższym rozliczenie kosztów przez komorników np. w związku ze zbiegiem egzekucji sądowej powinno nastąpić w formie postanowienia, wydanego na podstawie art. 773¹ § 1 k.p.c., gdyż zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, jeżeli postępowanie egzekucyjne zostało wszczęte przed dniem wejścia w życie ustawy, należy do tego postępowania stosować przepisy dotychczasowe²⁰. Jak zasadnie dostrzeżono

¹⁷ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 lutego 2003 r., K 28/02, OTK-A Nr 2/2003, poz. 13, Dz. U. Nr 41, poz. 361.

¹⁸ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 czerwca 2017 r., P 63/14 (Dz. U. poz. 1343).

¹⁹ Por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 czerwca 1999 r., sygn. K 5/99, OTK ZU nr 5/1999, poz. 100.

²⁰ Postanowienie Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 21 czerwca 2006 r., I CZ 29/06.

w orzecznictwie Sądu Najwyższego: „artykuł 45 ust. 2 i art. 49 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 133, poz. 882 ze zm.) określają dwa odrębne reżimy pobierania opłat, przy czym są one pozbawione wewnętrznej spójności, zważywszy na wyraźne uprzywilejowanie opłat w przypadku umarzania postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela. Negatywnych następstw takiego uregulowania nie da się usunąć przy zastosowaniu reguł interpretacyjnych. Nie chodzi bowiem o wątpliwość prawną, jaką nasuwa brzmienie przepisu, ale o jego zgodność z porządkiem konstytucyjnym, co może tylko oznaczać konieczność jego zmiany albo wyeliminowanie z obrotu prawnego”²¹. Dalej w uzasadnieniu przedmiotowego wyroku Sąd Najwyższy stwierdził, że „Wyrażenie «od wyegzekwowanego roszczenia», w konfrontacji z treścią powołanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego, prowadzącego następstwo w postaci utraty mocy ust. 5 art. 45 ustawy, oznacza, iż komornik pobiera jedną opłatę stosunkową odpowiadającą 15% egzekwowanej należności pieniężnej, tyle tylko, że w razie wyegzekwowania części sumy egzekwowanej, wskazaną wysokość opłaty komornik pobiera od tej części. Tak wyliczona opłata podlega ewentualnemu skorygowaniu według reguły określonej w znowelizowanym art. 49 ustawy. Nie może ona bowiem być niższa niż 1/10 i wyższa niż trzydziestokrotna wysokość prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej, inaczej – prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia. [...] należy, iż art. 45 ust. 2 i art. 49 ustawy określają dwa odrębne reżimy pobierania opłat, przy czym są one pozbawione wewnętrznej spójności, zważywszy na wyraźne uprzywilejowanie opłat w przypadkach umarzania postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela. Negatywnych następstw takiego uregulowania nie da się usunąć przy zastosowaniu reguł interpretacyjnych. Nie chodzi bowiem o wątpliwość prawną, jaką nasuwa brzmienie przepisu, ale o jego zgodność z porządkiem konstytucyjnym, co może tylko oznaczać konieczność jego zmiany albo wyeliminowanie z obrotu prawnego. To zaś należy do zadań legislacji bądź podlega ocenie Trybunału Konstytucyjnego”²².

4. Postanowienie w przedmiocie kosztów postępowania egzekucyjnego

Aktualnie zagadnienie ustalania kosztów sądowych w postępowaniu egzekucyjnym reguluje ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych²³. Przedmiotowa

²¹ Postanowienie Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 6 listopada 2003 r., III CZP 57/03, „Prokuratura i Prawo” 2004 nr 4, poz. 34.

²² *Ibidem*.

²³ Ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz. U. z 2019 r., poz. 2363), dalej jako: u.k.k.

ustawa określa wysokość kosztów komorniczych i zasady ich ponoszenia oraz tryb postępowania w sprawach dotyczących tych kosztów (art. 1 u.k.k.). Zgodnie z art. 3 u.k.k. w postanowieniu w przedmiocie kosztów komorniczych komornik oznacza ich wysokość z rozbięciem na poszczególne rodzaje opłat i wydatków oraz wskazuje, do jakiej wysokości i przez kogo zostały uiszczone, a w razie konieczności wskazuje osobę, którą one obciążają. Natomiast w postanowieniu o pobraniu kosztów komorniczych zawiera się wezwanie strony, aby uiściła należne koszty komornicze w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia pod rygorem wszczęcia egzekucji. Komornik pobiera lub ściąga opłaty komornicze tylko w przypadkach określonych w ustawie. Opłaty komornicze obejmują: 1) opłaty egzekucyjne za przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego, wykonanie zabezpieczenia roszczenia lub europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym; 2) opłaty za przeprowadzenie innego postępowania albo dokonanie innych czynności (art. 18 ust. 1 u.k.k.). Komornik, wydając postanowienie w przedmiocie kosztów, zobowiązany jest je uzasadnić, a także zamieścić szczegółowe wyliczenie powstałych kosztów komorniczych wraz z dokładnym określeniem sposobu ich obliczenia, określenie czynności lub zdarzeń stanowiących podstawę ich ustalenia oraz wskazanie podstawy prawnej. Według obecnych regulacji prawnych opłatę egzekucyjną za egzekucję świadczeń pieniężnych komornik ściąga wraz z egzekwowanym świadczeniem, proporcjonalnie do wartości wyegzekwowanego świadczenia. Ściągnięcie opłaty nie wymaga wydania postanowienia. Wysokość opłat ściągniętych i należnych komornik ustala odrębnym postanowieniem wydawanym nie rzadziej niż co roku, chyba że postępowanie trwa krócej. W każdym postępowaniu komornik ustala wysokość opłat ściągniętych i należnych w postanowieniu o umorzeniu postępowania albo postanowieniu o zakończeniu postępowania w inny sposób (art. 21 ust. 1 u.k.k.). Przedmiotowy przepis stanowi odpowiednik przepisu art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Należy podzielić stanowisko, że orzeczenia wydane na podstawie przepisu art. 21 ust. 1 zd. 3 u.k.k., jeżeli zostały pozytywnie zweryfikowane w toku kontroli sądu (sprawowanej na podstawie art. 767 k.p.c.), to nie mogą zostać w toku dalszych czynności przez ten sąd wzruszone, np. w ramach nadzoru judykacyjnego sprawowanego na podstawie przepisu art. 759 § 2 k.p.c. W pełni zasadne jest stanowisko, że gdyby dopuścić do możliwości ponownej weryfikacji, to dochodziłoby do sytuacji, w której postanowienie o ustaleniu opłaty najpierw byłoby przedmiotem badania przez sąd, np. w następstwie skargi wniesionej na czynność komornika, a następnie podlegałoby ono ponownemu badaniu przy okazji weryfikacji ostatecznie rozstrzygającego o kosztach komorniczych²⁴.

²⁴ M. Klonowski, *Komentarz do art. 21 ustawy o komornikach sądowych*, [w:] R. Reiwer, (red.) *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2019, Legalis.

Weryfikacja prawidłowości ustalania kosztów postępowania egzekucyjnego może nastąpić jedynie w trakcie toczącego się postępowania, a nie po jego zakończeniu. Jak zasadnie podkreślane jest w doktrynie, zakres dopuszczalnej ingerencji sądu w czynności komornika na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. wiąże się z tokiem postępowania egzekucyjnego, a więc uprawnienia nadzorcze sądu nie mogą być wykonywane **po prawomocnym zakończeniu postępowania egzekucyjnego**²⁵. Zasadniczym ograniczeniem czasowym podejmowania czynności w ramach nadzoru judykacyjnego przez sąd są ramy czasowe postępowania egzekucyjnego. Jak każde postępowanie cywilne, postępowanie egzekucyjne jest pewnym „procesem” przebiegającym w czasie. Czynność procesowa bądź egzekucyjna nie może bowiem istnieć poza ramami czasowymi postępowania cywilnego²⁶. Po prawomocnym ukończeniu postępowania egzekucyjnego, prowadzonego przez komornika sądowego, w żadnym przypadku nie jest dopuszczalne dokonywanie czynności nadzorczych przez sąd. Nie jest więc możliwe np. uchylenie przez sąd postanowienia komornika sądowego o umorzeniu postępowania egzekucyjnego po jego uprawomocnieniu się. Niestety w praktyce spotyka się takie rozstrzygnięcia, co powinno skutkować uchyleniem (jako niezgodnego z prawem) postanowienia wydanego przez sąd egzekucyjny.

Bibliografia

Źródła prawa

- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1460 ze zm.).
- Ustawa o z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 133, poz. 882, z 1999 r. Nr 110, poz. 1255, z 2000 r. Nr 48, poz. 554 oraz z 2001 r. Nr 98, poz. 1069 i 1070 i Nr 130, poz. 1452, t.j. Dz. U. Nr 133, poz. 882 ze zm.).
- Ustawa z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 130, poz. 1452).
- Ustawa z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2001 r. Nr 130, poz. 1452).

²⁵ Tak F. Zedler, *Nadzór sądu nad czynnościami komornika na podstawie art. 759 § 2 k.p.c.*, „Nowe Prawo” 1975, nr 7-8, s. 994; A. Cudak, *Skarga na czynności komornika*, Sopot 2013, s. 147; S. Cieślak, [w:] J. Jankowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. II, art. 759*, Nb 14; W. Sługiewicz, *Glosa do uchwały SN z 19.4.2007 r., III CZP 16/07*, Rej. 2009, Nr 4, s. 133; T. Szanciło, *Komentarz do art. 759 § 2 k.p.c.*, [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I-II. Komentarz do art. 1-1217*, Warszawa 2019.

²⁶ S. Cieślak, *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008, s. 267, s. 275-279.

Ustawa z dnia z dnia 24 września 2004 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2004 r. Nr 236, poz. 2356).

Ustawa z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2007 r. Nr 112, poz. 769).

Ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz. U. z 2019 r., poz. 2363).

Orzecznictwo

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 lutego 2003 r., K 28/02, OTK-A Nr 2/2003, poz. 13, Dz.U. Nr 41, poz. 361.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 maja 2005 r., P 6/04, OTK-A 2005/5/50.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 czerwca 2017 r., P 63/14, Dz.U. poz. 1343.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 czerwca 1999 r., K 5/99, OTK ZU nr 5/1999, poz. 100.

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2005 r., III CZP 27/05, OSNC 2006/4/59.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2003 r., III CZP 57/03, „Prokuratura i Prawo” z 2004, Nr 4, poz. 34.

Postanowienie Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 21 czerwca 2006 r., I CZ 29/06.

Literatura

Cieślak S., [w:] J. Jankowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz do art. 730-1217*, t. II, art. 759, Nb 14.

Cieślak S., *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008.

Cudak A., *Skarga na czynności komornika*, Sopot 2013.

Durda A., *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2006.

Gołaczyński J. (red.), *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, Warszawa 2008, Rozdział II. *Koszty postępowania egzekucyjnego*, 4. *Regulacje intertemporalne*.

Józefowicz A., *Czynności procesowe organu egzekucyjnego przed wszczęciem egzekucji*, „Nowe Prawo” 1963.

Klonowski M., *Komentarz do art. 21 ustawy o komornikach sądowych*, [w:] R. Reiwer (red.) *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2019, Legalis.

Korzan K., *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986.

Kowalkowski R., *Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych*, Sopot 1995.

Mądrzak H., *Czynności egzekucyjne (analiza pojęcia)*, „Problemy Egzekucji Sądowej” 1994, Nr 8.

Merchel Z., *Koszty egzekucji komorniczej po nowelizacji ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz KPC*, „Monitor Prawniczy” 2005, Nr 4.

Sługiewicz W., Glosa do uchwały SN z 19.4.2007 r., III CZP 16/07, „Rejent” 2009, Nr 4.

Szanciło T., *Komentarz do art. 759 § 2 k.p.c.*, [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I-II. Komentarz do art. 1-1217*, Warszawa 2019.

Zedler F., *Nadzór sądu nad czynnościami komornika na podstawie art. 759 § 2 k.p.c.*, „Nowe Prawo” 1975, nr 7-8.

